

KAIP

Indros Marcinkevičienės parodos
„Tu mano akių šviesa“ fragmentas.
Artūro Moisiejenko nuotr.

etaplus

Meno teritorija #08

2022/08/26

INDRA MARCINKEVIČIENĖ:
„PAMIRŠOME TYLĄ“

2

FOTOGRAFIJŲ PARODA
„SIDABRINIS SODAS“

4

AR SUNKU
TAPTI
PAGONIMI?

5

KSLIBRIS KAIP
KOLIBRIS

6

ŠIŲ DIENŲ ŠIAULIUS PERKELTŲ
DEVINTOJO DEŠIMTMEČIO
DRAIVĄ IR TĖVYNĖS JAUSMĄ

7

„JAUČIAU VISKĄ,
KĄ TAPIAU“

8

Artūro Moisiejenko nuotr.

► Parodos „Pasinėrus į savo gelmes“ fragmentas.

INDRA MARCINKEVIČIENĖ:

Indra Marcinkevičienė – pripažinta interjero, baldų dizainerė, kurios kūryba išsiskiria spalvingumu ir vitalumu. Visai neseniai kūrėja žengė dar vieną žingsnį – pradėjo dalyvauti meno parodose bei tapo Lietuvos dailininkų sąjungos nare. Iki rugsėjo 3 d. Šiaulių dailės galerijoje veikia paroda „Pasinėrus į savo gelmes“, kurioje menininkė kviečia spalvingai diskutuoti apie netektis, karą, moralę, visuomenės vertybes ir moterį.

– *Indra, kaip menas, noras kurti atsirado Jūsų kasdienybėje? Ar vaikystėje būta kokių ryškių įspūdžių, vietų, susijusių su pirmaisiais meno patyrimais? Esate minėjusi, kad vaikystėje Jūs labai paveikė religinis menas.*

– Nuo pat vaikystės menas buvo mano aplinkoje, tėtis dirbo paminklų restauracijos treste, mama buvo TV ir radijo muzikos žurnalistė. Ji buvo meniškos sielos, muzikavo ir piešė. Su tėvais dažnai lankydavau koncertus, teatro spektaklius bei meno parodas, mama ypač skatino tai daryti. Užaugau Vilniaus senamiestyje, todėl man žaidimo aikštelės atstojo pastatai ir bažnyčios. Mūsų namo kieme buvo paveikslų restauravimo dirbtuvės, kurių darbuotojai mus, kieme žaidžiančius vaikus, mielai išileisdavo, galėdavau valandomis stebėti meno atkūrimo procesą, iš arti matyti senosios tapybos darbus, sekti jų restauravimo eigą.

Nors tarybinėje santvarkoje Vilniuje bažnyčiose lankytis buvo sudėtinga, ten eidavome kartu su seneliais. Didžiausią įspūdį man paliko Aušros Vartų Madona: į Gailestingumo Dievo Motinos koplyčią įslinkdavau dažnai, kai nebūdavo pamaldų, altorius būdavo tuščias, todėl galėdavau tyrinėti pačią koplyčią. Be altoriaus, begalinį įspūdį darė šoninės altoriaus panelės, pilnos auksinių ir sidabrinių votų. Juose matydavau tiek visko: ir švelnumo, ir nuolankumo, ir meilės, ir didybės, prabangos, bet tuo pačiu ir begalinio paprastumo. Norėjau suprasti, ką jie reiškia, kodėl jų tiek daug, kodėl jie panašūs, bet kartu ir skirtingi. Ilgai tyrinėdavau ir patį Madonos paveikslą, žavėjo begalinis kontrastas tarp subtilios tapybos ir masyvių auksinių aptaisų. Ne veltui katalikai taip vertina šią Madoną.

Ir dar vienas įvykis išliko atmintyje. Kartą mokyklos draugė pakvietė mane į svečius. Jos namai man pasirodė tikrai įspūdingi. Draugės tėvai buvo meno mylėtojai ir kolekcionieriai. Visos jų namų sienos buvo nukabinė-

tos įvairiais meno kūrinių. Vieną darbą ir šiandien prisimenu. Draugės tėtis sakė: „Čia Šarūnas Sanka.“ Tamsiame fone nutapytas nuogo žmogaus torsas, nusagstytas puošniais ordiniais... Ir pilna varvančio kraujo... Sustingusi žiūrėjau, negalėjau net žodžio ištarti. Grįžusi namo sapnavau karą, kažkokius baisius dalykus. Gal tai ir buvo pirmas kartas, kai meno kūrinys mane taip stipriai paveikė.

– *Ne vienas Jūsų interjero projektas yra apdovanotas, o kuriami interjerai išsiskiria spalvingumu, žaidimu kontrastais, faktūromis, formomis ir linijomis. Ar spalvos dažnai sutinkamos mūsų interjeruose? Jei ne – kodėl?*

– Interjeras ir menas yra labai artimi. Kurdamas interjerą naudoju daug kontrastinių spalvų, skirtingų faktūrų, dažnai pasirenku kokią nors meno kūrinių ir aplink jį sukuriu gyvenamą erdvę. Meno kūrinys mano kuriamoje erdvėje yra ne papildoma dekoracijos dalis, bet pagrindinė interjero ašis, pagal kurią formuojama gyvena-

► Nukelta į 3 p.

ARCHITEKTAS VYTENIS RUDOKAS: MIESTAS YRA AMŽINAS PROCESAS

Kiekvienas miestas jo lankytojams ir gyventojams atsiveria įvairiais kampais: žmonėmis, gatvių vingiais ar jaukiomis kavinukėmis. Nepaisant to, esama dar vieno matmens – erdvių ir architektūros, – kuriančio tik jam vienam būdingą veidą. Artėjant atviros architektūros savaitgaliui „Pastatai kalba. Šiauliai“, vyksiančiam rugsėjo 24–25 d., kalbiname architektą Vytenį Rudoką, kuris daug prisidėjo prie miesto veido formavimo.

– *Koks yra Jūsų santykis su Šiaulių miestu ir jo architektūra?*

– Vieniems esu keiksmazodis, kitiems – pagarbos objektas. Būti architektu nėra profesija, tai liga: arba sergi, arba ne. Dėl to jaučiuosi tikras ligonis, nes gyvenu būtent tuo. Norėdamas kažką sukurti, turi tuo gyventi. Tai paprasta formulė, kurią rasti galime ne tik architektų profesijoje. Vieni gyvena darbu arba šeima, kiti – istorija, praeitimi, sentimentais. Žmonių įvairovė įdomi. Asmeniškai dalykai nėra įdomūs.

Baigiau mokslus 1983 m. ir pagal paskyrimą atvažiuavau į Šiaulius. Kaip ir visi, maniau, kad padirbsiu tuos trejus metus ir vyksiu laimės ieškoti į didmiestį. Kai atvykau, Šiauliuose buvo itin įdomus periodas, architektų bendruomenė buvo labai aktyvi, gyva, net kauniečiai atvykę pavydėdavo tokio

mūsų bendravimo. Supratau, kad nereikia vyksti kažkur kitur. Nepaisant to, nesijaučiau šiaulietis. Žinoma, esu Šiaulių bendruomenės dalis: man ir skauda, ir įdomu, ir rūpi, bet tų klišių, kuriomis apibūdinami Šiauliai, savyje nejaučiu. Man tai svetima.

– *Kaip pradėjote architektų kelią?*

– Nuo vaikystės piešdavau visokias karikatūras, šaržus ir kvailiodavau. Būdamas antroje klasėje, atvažiuavau pas močiutę. Ji pasakė, kad moku gražiai piešti, užaugęs būsiu architektas ir jai namus pastatysiu. Taip buvo pasėta sėkla. Studijų metais daugiau studentavau nei studijavau, bet išskirtinai dėstytojai (V. Jurkštas, K. Šešelgis) suformavo pamatus profesiniam mąstymui. Pradėjęs dirbti galutinai supratau, kad architektūra yra mano pašaukimas.

– *Kokią įtaką architektūrinės erdvės turi jose dirbantiems ar susibūriantiems žmonėms?*

– Yra dvi strategijos: arba pasakyti daug gražių žodžių, arba tiesą. Spėju, kad kiekvienas nori žinoti tiesą. Aš negyvenu ta gražiąja puse – į erdves žiūriu iš profesinės perspektyvos. Tai atradau pirmą kartą išlipęs Šiauliuose. Reikėjo parašyti darbėlį, tai paskutinę naktį ir sudėjau tas razinkas, kurias čia atradau: erdvė, kurioje žmogus būna, priklauso nuo jo santykio su aplinka. Jei erdvė nekokiška estetinė ir funkcinė prasme, nepatogi ir t. t., ji neleis žmogui realizuotis. Pati erdvė diktuoja, kokia ji yra, o žmogus pasiduoda arba pasitraukia. Tai ir yra raktas suvokti architektų profesijos reikšmę.

– *Kodėl svarbu Šiauliuose kalbėti apie architektūrą?*

– Šiauliečiui reikia pagaliau apsispręsti, jis kaimo ar miesto žmogus. Tai taikoma ne tik Šiauliams, bet ir visai Lietuvai. Labai ilgą laiką Šiauliuose nebuvo statoma daugiabučių namų. Atgavus nepriklausomybę, visi bėgo į individualius gyvenamuosius namus. Tai rodo žmogaus mentalitetą: mano žemė, mano sklypas, mano namas. Čia visiškai nėra miesto kultūros. Aš nesu prieš kaimo žmogų, visi turime paskirtį. Per karus žlunga miestai, o kaimai išlieka. Aš apeliuoju į šiaulietį ir klausiu: jis miesto ar kaimo žmogus?

– *Daugumai žmonių architektūra reiškia tik pastatus, kurie atlieka vienokias ar kitokias funkcijas. Kiek archi-*

archifondas.lt nuotr.

tekto darbe yra laisvės kūrybai, o kiek įvairių apribojimų?

– Seniai atsakyta, bet nelabai malonus klausimas. Kalbant apie praktinį darbą, laisvės kūrybai yra apie 10 proc. Praktikoje architektai paskęsta biurokratinuose ir normatyvų labirintuose. 90 proc. užsakovų, kurie ateina pas architektus, realiai nežino, ko nori. Sėkmės formulę sudaro užsakovo ir architektų duetas. Daug daugiau kūrybos atsiranda, dalyvaujant architektūrinuose konkursuose. Ten pasimato ir architektų potencialas. Deja, Šiauliuose architektūriniai konkursai tampa atgyvena, nes dalyviai neturi tikslo pasiekti maksimaliai gero rezultato.

Šiauliai – gerai žinomas, tačiau architektūriškai dar neatrastas ir turtingas miestas. Šiauliečius ir miesto svečius kviečiame tuo įsitikinti bei iš naujo atrasti Šiaulius renginyje „Pastatai kalba. Šiauliai“ rugsėjo 24–25 d.

Visą interviu skaitykite portale www.etaplus.lt.

„PAMIRŠOME TYLĄ“

► Atkelta iš 2 p.

mosios aplinkos nuotaika. Mano kuriami baldai yra išskirtiniai savo forma, detalių gausa ir spalvynu. Jie dominuoja kuriamoje erdvėje, atlikdami baldo-skulptūros funkciją. Lietuviškajame interjere vyrauja pilkšvos, ramios, saugios spalvos. Galbūt tai atitinka mūsų tautos identitetą. Lietuviai yra santūrūs, kiek uždari, mėgstantys saugumą bei ilgaamžiškumą. O man norisi šventės! Įėjusi į erdvę, noriu matyti daug spalvų, daug detalių, justi energiją ir gyvybę. Visgi spalvų bei objektų įvairovę nelengva valdyti, gal todėl tokių interjerų mūsų šalyje nėra daug.

– *Esate užsiminusi, kad turite griežtą nuomonę apie suvenyrus namuose. Kokia ji?*

– Kurdama interjero erdves, suvenyrų paprastai vengiu. Nors daug keliaujame su šeima, jų niekada neperku. Aplankytos šalies grožį atsivežu mintyse ar nuotraukose.

– *Šiuo metu Šiaulių dailės galerijoje veikia Jūsų objektų paroda „Pasinerk į savo gelmes“, kurioje dominuoja moteriškas požiūris, jausmai ir emocijos, gaivališkai reiškiamos per spalvų gamą, o ypač – Madonas. Ar kai kurias jų sukūrėte įkvėpta savo motinos prisiminimų?*

– Mano mama mirė kai man buvo 11 metų. Su ja turėjau labai glaudų ryšį, todėl netektis mane labai paveikė ir veikia iki šiol. Mama paliko šešis vaikus. Pirmoji mano sukurta Madona kaip tik ir yra šešiarenkė (jos veidą ir rankas kūrė menininkė Rima Sutkienė). Kiekviena ranka simbolizuoja vieną iš mano brolių ir seserų. Ją skyriau anksti mirusiai mamai. Nors praėjo labai daug metų, aš vis dar apie ją galvoju. Neišnykstantis šviesus jos paveikslas, gerumas, nuoširdumas ir begalinis pozityvumas manęs niekada nepalieka. Mamos ilgesys dar labiau sustiprėjo, jos įvaizdis manyje kanonizavosi, kai į mūsų namus atėjo pamotė – moteris, visiškai priešinga mano mamos asmenybei. Vaikystės atsiminimai bei išgyventa netektis paskatino sukurti Madonų ciklą.

Jas kurdama, bandau atskleisti moters vidines emocijas, kurias visos turime ir išgyvename savyje. Tai ir paslapties pilnoji, tylos pilnoji, mano akių šviesa, pasinėrus į savo gelmes, gyvybės pilnoji, puikybės pilnoji ir t. t. Šiuo projektu noriu atkreipti dėmesį į moters ir jos šeimos tarpusavio santykius. Stebint aplinką, visuomenę, mane labai jaudina ir skaudina, kai matau, kad šeimose trūksta pagarbos vienas kitam. Juk jei nėra jos, nėra ir meilės. Jei vyras

negerbia žmonos arba atvirkščiai, šeimoje nėra tarpusavio supratimo, o tai mato ir jaučia augantys vaikai. Vėliau jie irgi negerbs savo antrųjų pusių ir toks šeimos modelis bus perduodamas iš kartos į kartą. Mano nuomone, moteris šeimoje turi būti pirmiausiai gerbiama. Ji yra šeimos ašis, kūrėja, sergėtoja, auklėtoja... Kokia moteris – tokia šeima, kokio šeima – tokia visuomenė, kokio visuomenė – tokia valstybė.

– *Madonų seriją užbaigiate kūriniu „Santa Morčius“, kuris, galima sakyti, yra sklindinas priešpriešos kitoms Madonoms, su jomis konkuruoja savo agresyvumu, geisminiu pradū. Ar galite daugiau papasakoti, kodėl pasirinkote ciklą užbaigti šiuo kūriniu?*

– Kurdama Madoną „Santa Morčius“, norėjau atskleisti moters tamsiąsias puses. Prisipažinsiu, neigiamą personažą kurti yra be galo įdomu: išlieju savyje susikaupusį pyktį, iškentėtą neteisybę. Daug metų stebiu nemaloniausias gyvenimo istorijas, ne kartą jos užgavo ir mane asmeniškai. Tokių istorijų pagrindinės veikėjos kaip tik ir yra savanaudiškos, manipuliuojančios, daug meluojančios ir šeimos vertybių negerbiančios moterys. Baisiausia yra tai, kad jos tą pyktį ir tamsą atsineša iš savo vaikystės, tokia elgsena išduoda jų prastą kilmę (detalų „Santa Morčiaus“ kūrinio aprašymą galima rasti parodoje).

– *Nors darbuose žaidžia vos keletas formų, tačiau iš jų galime vystyti diskusiją apie skirtingas kultūras, kūniškumo ir religingumo sankirtas. Žuvis kūriniuose galima interpretuoti tiek kaip Jėzaus Kristaus, tiek kaip vyriško, į moterį besiveržiančio prado simbolius. Kaip žiūrovui dekonstruoti šį santykį tarp religijos ir kūniškumo? Gal visa yra apie tą patį vienį?*

– Savo darbuose žuvies motyvą naudoju neretai, bet visi simboliai atsiranda emociškai, jie turėtų būti traktuojami kaip dogmos. Žuvies forma mano darbuose simbolizuoja gyvybę, vienybę, dinamiką. Jei žiūrovas mato kitas reikšmes, tai nėra blogai. Savo kūrybos procese pirmiausiai vadovaujosiu nuojauta ir emocija.

– *Spalvingą parodos kompoziciją pildilo bananų kekės. Sovietmečiu stovėjusiesiems eilėse kyla vienokios konotacijos, o vakariečiams tai – falo simbolis. Ar eksponuojant Jums svarbu, kaip bus suprasti kūriniai, ar paliekate interpre-*

Artūro Moisiejenko nuotr.

► Madonos „Santa Morčius“ fragmentas.

tacijos žiūrovui? O gal keičiate ir pri-taikote parodos kontekstus, aprašus vienai ar kitai kultūrinei terpei, žaidžiate su žiūrinčiuoju?

– Esu sukūrusi nemažą darbų su bananais ciklą, kurį įkvėpė vaikystės prisiminimai iš sovietmečio. Kurdama norėjau parodyti tos santvarkos baisumą ir absurdiškumą. Šiuo metu, kai rusai žvangina ginklais ir nori atkurti „sovietmečio rojų“, kilo mintis sukurti darbų ciklą šia tema. Daugelis mano bendraamžių pamena tas ilgas laukiančiųjų eiles maito ar daržovių parduotuvėse, kuriose praleisdavome po penkias–šešias valandas vien tik tam, kad galėtume nusipirkti du kilogramus žalių bananų. Tarybiniais laikais Lietuvoje bananai simbolizavo gerbūvį, o Vakaruose šis vaisius yra falo simbolis... Tai toks banalus paradoksas, kai tas pats vaisius turi tokias skirtingas reikšmes.

– *Esate sakiusi, kad Jums, kaip menininkei, svarbus moters emocinio lauko tyrinėjimas. Jus pačią domina žmonos ir kūrėjos Žemaitės istorija. Gal ateityje mūsų laukia serija apie moteris kūrėjas Lietuvoje?*

– Pastaraisiais metais meno erdvėse, socialinėse medijose ir visoje plačioje visuomenėje labai daug kalbama apie moters rolę, svarbą, reikšmę. Pradėjusi domėtis Žemaitės biografija, supratau, kad ji yra tikrai įdomi. Rašytojos atėjimas į literatūros erdvę, jos gyvenimo vingiai ir nesitaikymas su tų laikų socialinėmis dogmomis mane, kaip kūrėją, tikrai įkvėpia, bet kol kas konkretaus darbų ciklo nematau. Tačiau ką gali žinoti...

– *Kaip Jūs reaguojate į tai, kad moters suvokimą, jos vaizdavimą mene, buvimą visuomenėje dažnai apibrėždavo vyrai? Ar Jums svarbi moters išlaisvinimo tema? O gal laisvinti nebereikia?*

– Tik pati moteris gali išsilaivinti. Aš tikiu, kad moteris yra savo gyvenimo ir likimo valdovė, todėl tik nuo jos pačios priklauso laimė ar nelaimė. Vėl pasikartosiu: nuo moters priklauso visos šeimos laimė ir likimas. Ji yra šeimos ašis. Dažnai vyrai nori, kad moterys būtų nuolankios. Laikui bėgant tos nuolankiosios tiesiog jiems nu-

Leono Nekrašo nuotr.

► Indra: „Savo parodoje skatinu žiūrovą sustoti ir pajusti save, įsiklausyti ir įsižiūrėti, galbūt net atpažinti save darbuose.“

sibosta, nebedžiugina... Ir tuomet – *next*. Nuolankumas, mano galva, šiandien yra yda. Turi būti pagarba vienas kitam ir lygybė, bendradarbiavimas, draugystė, meilė, o ne tarnystė.

– *Parodos pavadinime skamba kvietimas pasinerti į savo gelmes, nors dažnas save, kaip asmenybę, suvokiame būtent per santykį su kitu. Kodėl naudinga pasinerti į save, pabūti su savimi?*

– Šiandieną savo kasdiniame gyvenime mes patiriame tiek daug trukdžių: nuolat kintanti informacija, socialinės medijos, valandinė žiniasklaida. Pabundame laikydami telefonus, jų nepaleidžiame iš rankų nuo ankstyvo ryto iki vėlyvos nakties. Pamiršome tylą. Nebeturime laiko patys sau. Tam, kad galėtų bendrauti su kitais, žmogus turi labai gerai pažinti save patį. Vienatvė, pabuvimas su savimi – puikus pažinimo kelias. Kai sustojame, susikaupiame ir įsiklausome į save, ateina tikras savęs pažinimas. Kad įvertintume savo asmenybės bruožus, privalome bendrauti ir girdėti kitus. Gyvas dvipusis žmogaus kontaktas yra labai svarbus. Kai pažįsti save patį, bendraudamas su kitais kartais atrandi tai, ko pats savyje nematai.

Savo parodoje skatinu žiūrovą sustoti ir pajusti save, įsiklausyti ir įsižiūrėti, galbūt net atpažinti save darbuose.

Leono Nekrašo nuotr.

MENININKO KURTOJE INSTALIACIJOJE VAIZDUOJAMA ŠVIESOS PERGALĖ

Vilniečio architekto Džiugo Karaliaus kūrinys apie tai, kas nesunaikinama, joniškiečiams kalbės kasdien. Šalia Jonišio kultūros centro, tarp dviejų eglių, atsiradusi šiuolaikinio meno instaliacija „Raštai“ yra viena iš Jonišio r. savivaldybės Jono Avyžiaus viešosios bibliotekos projekto „Meno jungtys 2“ veiklų.

Architektas, menininkas Dž. Karalius yra žinomas nuo tada, kai prieš kelerius metus kartu su dar dviem architektais ir menininkais iš Vokietijos Kauno tvirtovės VIII forte iš surastų šiukšlių bei atliekų sukūrė meno objektus. Kūrybinė menininkų idėja – sumažinti į sąvartyną vežamų atliekų kiekį, jas panaudojant kūryboje.

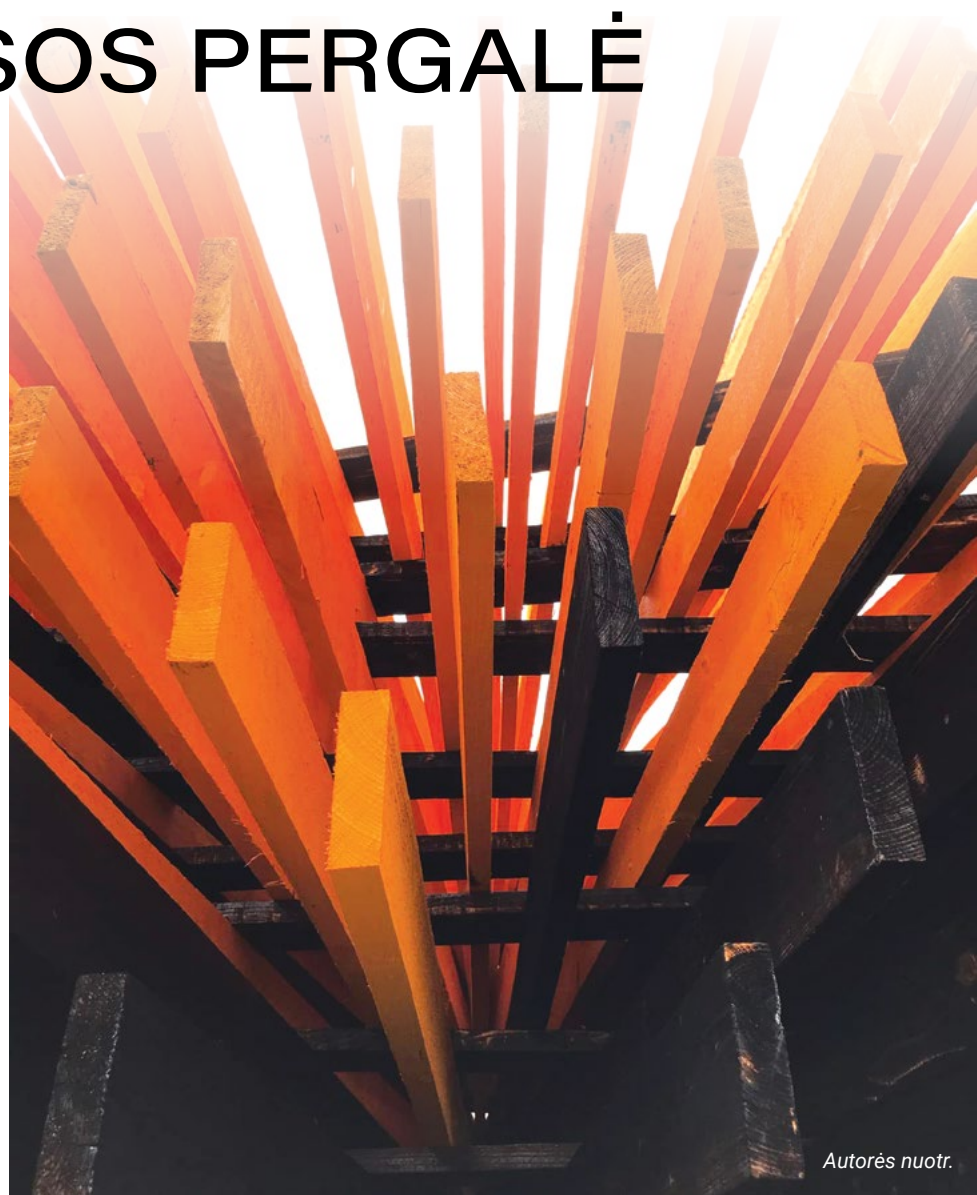
Į Jonišio r. savivaldybės J. Avyžiaus viešosios bibliotekos darbuotojų įgyvendinamą projektą menininkas įsitraukė noriai ir pats pasiūlė instaliacijos idėją – iš medinių pušies lentų sukurtą atverstą knygą, iš kurios sklinda šviesa, nepaisant kylančių pavojų, grėsmių, blogio. Šviesa vis tiek sklinda ir nugali blogį.

Blogiu autorius pavadino karą prieš Ukrainą ir ją instaliacijoje pavaizdavo nedažytais apdeginomomis lentomis. Dž. Karalius teigė, kad jam būtų įdomu sužinoti, ką jo kurtoje instaliacijoje išvelgia vietos gyventojai.

Erika Vitkauskienė

Atskiru įkvėpimo šaltiniu vilnietis architektas laiko Jonišio žemės ūkio mokyklą, kurios erdvėse atsirado laisvė, daug pagalbos ir priemonių jo sumanymui įgyvendinti. Kurdamas šiuolaikinio meno instaliaciją, Dž. Karalius dirbo iki vėlyvos nakties. Jam talkinti sutiko Jonišio vaikų lopšelio-darželio „Saulutė“ logopedė Vaida Labanauskienė su seserimi Kristina Ališauskaite, kurios įamžino šviesą instaliacijoje: dažė lentas ryškia geltona spalva.

Pernai šiuolaikinio profesionalaus meno kūrinius joniškiečiams pristatė trys menininkai. Bibliotekos languose buvo eksponuota Kotrynos Čalkaitės šviesų instaliacija, o knygų lentynose patalpinta Ignės Grikevičiūtės instaliacija „Psifiktūros“. Taip pat rodyta Antano Skučo virtuali 3D vaizdo instaliacija „Pikselinis Joniškis“. Šių metų projekte dalyvauti sutiko net septyni menininkai: Adomas Žudys, Edvinas Siliūnas, Simona Nakrošiūtė, Gabrielė Vetkinaitė, Austė Urbanavičiūtė, Aurelija Bulauskaitė ir, žinoma, Džiugas Karalius.

Autorės nuotr.

► Instaliacijos idėja – iš medinių pušies lentų sukurta atversta knyga, iš kurios sklinda šviesa, nepaisant kylančių pavojų, grėsmių, blogio.

FOTOGRAFIJŲ PARODA „SIDABRINIS SODAS“

Filosofas Jurgis DIEĻAUTAS

Augalų pasauliui, herbariumui vizualine prasme skirta paroda puikiai atsispindi Kurtuvėnų svirno galerijos sienojuose, tampa gerai suprantama vasaros pabaigoje, po Žolinės. Emilija Petrauskienė savo autorine fotografijų paroda „Sidabrinis sodas“ iš karto įveda į kelias skirtingas ir viena kitą papildančias plotmes.

Viena iš tų plotmių – dėmesingumas augalų apsupčiai ir aprėpčiai, savotiška skola, nes augalų pasauliui, jų įvairovei esame skolingi.

Medijų archeologija mums išaiškina, kad mūsų orientacinė, vegetacinė sistema, mechanika ir automatika yra augalijos bei jos sampratų įtaka. Autorė savo vizualinius tikslus sieja ir su estetikos mįslėmis. Būdamas medicinos pasaulio atstovė, ji kliaujasi tikslumu ir preciziškumu, o savo vizualinį tyrimą jungia su senovine analogine mediavimo technika, todėl atvaizdų išstatos, jų kompozicijos, kupinos įvairialypių plėtinių, gausybės aliuizijų, nuorodų į meno ir mokslo, socialinį ir kultūrinį pasaulį.

Išskirtinis estetiškas bruožas – intensyviai fragmentuota senovinė kompozicija, pripildyta atsinaujinančios, save išplečiančios, naujus motyvus įvedančios galios. Atskiras atvaizdas, konkretaus augalo ar kelių augalų jungtis – tai plati vizualinė parafrazė, tokia atsargi, bet tuo pačiu

ir įmantri dėlionė, reikalaujanti suvokimo kantrybės. Suprantama, kad tokia senovinė technika, tokia ekspozicija yra susijusi su ilgo išlaikymo tradicija, iš kurios kyla visa esama kompozicinė įtampa. Aplink augalo pavidalą, augimo, išsiplėtimo vingiuotus motyvus nelauktai išnyra savita, pirminė ir laukinė, absoliučiai vitalistinė kaitos, delsimo, bet tuo pačiu ir susitikimo nuotaika.

Augalo linijos, stiebo ir šakų vingiai, žiedlapiai virsta atsiveriančia, savo aplinkoje pasklidusia nuojauta – linijine, patamsėjimo, nušvitimo, išėjimo iš savęs, grįžimo į save. Visa tai išstatos, pateikties, atverties įtaigoje yra šiapusybės, šviesos laukimo bei atėjimo nuojauta. Tokia trapi ir tuo pačiu stabili nuojauta virsta save sujungiančia, sutramdančia, save saugančia, ginančia nuotaika.

Senovinė vizualinė technika neteikia perteklingai spalvingos, ryškios įvairovės. Tokia analoginė technika grindžiama juodai-baltu tonavimu, įterpimu, intonavimu, sluoksniavimu, niuansavimu. Autorė grįžta į fotografinės mediacijos ištakas ir ten randa būtinas eksponavimo, eksplikavimo, savito, sluoksniuoto tonavimo galias. Gėlės į mus atsigręžia visu savo jautrumu, dirglumu, mus pasitinka gležno lapo ar aštraus dyglio galia. Mus sutinka besistiebiančiai, iš šaknų į viršūnes, iš išskėstas šakas išsisiekianti galia.

Emilija Petrauskienė savo fotografijų parodą pavadino „Sidabrinis sodas“ ir tai yra duoklė, graža sidabriniam atspaudui, fotografinės analogijos, begalinio lyginimo ir gretinimo, panašumo ir tapatumo tradicijai.

Paroda veiks iki rugsėjo 17 d., darbo dienomis 8–17 val. Dėl galimybės apsilankyti savaitgaliais skambinti tel. 8 618 29 964.

► Vasaros parodų sezonas Kurtuvėnų svirno galerijoje baigiamas Emilijos Petrauskienės fotografijų paroda „Sidabrinis sodas“. Pateikiamos fotografijos yra sidabro želatinos, litografijos arba kalitipijos atspaudai iš šlapio kolodijaus negatyvų.

AR SUNKU TAPTI PAGONIMI?

Dr. doc. Gintaras LAZDYNAS

Sugrįžti į pagonybę ir atsiversti į senąjį baltų tikėjimą, idant sustiprėtų iškrikusi tautinė tapatybė, neatrodo sudėtingas uždavinys. Sunkumas priklauso nuo to, ką mes laikome pagonybe. Galima paliepti kultūros išmiklintam protui sukurti pagoniškų ritualų modelį, sutelkti būrelį adeptų, apsirengus senoviniais rūbais kopti į piliakalnį, užkurti didelį laužą ir eiti apie jį ratais, sukioti delnus, iškeltus saulės link, pagarbiai lankstytis prieš ugnį bei po nosimi burbėti mažai suprantamus giliaprasmius žodžius. Ir įtikėti, kad būtent tai yra pagonybė.

Naujieji pagonys nemėgsta, kai jų ritualiniai šokiai prilyginami septynmečių vaikų žaidimams, nes savo apeigoms jie suteikia racionalią prasmę: senovės lietuvių papročiu štai taip jie garbina saulę, taip meldžia lietaus ir gero derliaus, o taip nusilenkia Perkūnui.

Viskas būtų logiška, jei ne pati logika, pasakytų prancūzų antropologas L. Levi-Briulis, kuris ištyręs gausybę etnografinės medžiagos nustatė, kad pirmykštis mitologinis mąstymas yra ikiloginis. Kai psichoanalitikas K. G. Jungas, tikėdamasis iš pirmų lūpų išgirsti paaiškinimą, paklausė prie Elgono ugnikalnio Kenijoje gyvenančios primityvios genties žmonių, kodėl saulei tekant jie išeina iš savo trobelių, paspjaudo delnus ir atsuka juos į pirmuosius saulės spindulius, jis tik sutrikdė elgoniečius. Kaip tai kodėl? Todėl, kad „mes visada taip darėme: taip visada reikia daryti, kai saulė teka.“ Štai ir visa prasmė – tikroji ritualo logika.

Ritualai nėra sąmoningai išprotaujami ir režisuojami, nes pirmykštei sąmonei mitologija yra ne mąstymo objektas, o forma. Mitologinė sąmonė niekada nekelia prasmės

Freepik.com nuotraukos.

klausimo, bet mezga maginį ryšį ten, kur nėra jokio objektyvaus priežastinio ryšio, ir tik šiuolaikinis protas stengiasi maginius ženklus žūtbūt išversti į racionalią kalbą.

Civilizacijos jau „apgadintas“ Pueblo genties indėnas nesupratingam Jungui išaiškino panašaus ritualo prasmę: indėnai yra saulės vaikai, kurie privalo užtikrinti, kad saulė kas rytą pakiltų virš horizonto. Štai kodėl saulė juda dangaus skliautu. Taip jie daro ne iš dyko buvimo, o realiai gelbėdami pasaulį: jeigu indėnai nebeįstengs padėti saulei, vieną rytą ji nebepakils.

Antropologai tokį priežasties-pasekmės suvokimą pavadino pirmykščiu mąstymu. Europoje ryšys tarp paspjaudytų delnų ir saulės judėjimo dangaus skliautu išnyko žiloje senovėje, kai mitologinė sąmonė nugrimzdo į

kolektyvinės sąmonės gelmes ir jose pasislėpė, neprasidama vilties vėl susigrąžinti prarastų pozicijų.

XIX a. pradžioje filosofas F. Šelingas teigė, kad šiuolaikinė sąmonė nebegali suvokti mitologijos, nes evoliucijos grandinėje ji per daug nutolo nuo mitologiją kūrusios sąmonės. „Pirmykščiai žmonės į pasaulį žvelgė tomis pačiomis akimis kaip ir mes, bet suvokė kitokia sąmone nei mūsų“, – pritarė L. Levi-Briulis. Pagonybė yra pirmykštės mitologinės sąmonės nulipdytas pasaulio modelis. Jeigu ji realiai tenkina šiuolaikinio žmogaus dvasinius poreikius, tai reiškia tik viena: to žmogaus sąmonė dar nepakilo aukščiau pirmykštės mitologinės pakopos.

Vystantis evoliucijos mokslui imta suvokti, kad iš prigimties žmogus negauna jokio kultūrinio turinio. Eidamas gyvenimo keliu jis pakartoja žmonijos nueitą kelią ir save užpildo tokiu turiniu, kokį randa.

Tirdami vaikus mes galime tiesiogiai suvokti pirmykščius žmones, o tirdami pirmykščius žmones – geriau suvokti vaikų raidą, teigia šiuolaikinė evoliucinė psichologija. Septynerių metų vaiko sąmonė pasiekia animizmo pakopą, kurioje ji jau gali mitologiškai aiškinti pasaulį ir kurti pagonišką religiją. Tad pagonybei atgaivinti užtektų sukurti modernų distopinį įrenginį, kuris sustabdytų vaikų dvasinį ir intelektualinį vystymąsi nuo septynerių metų ir ilgiems amžiams paliktų juos pagonybės pakopoje su ikiloginiu mąstymu. Kaip tai daugmaž galėtų vykti, aprašyta Nobelio premija apdovanotame V. Goldingo romane „Musių valdovas“.

Yra ir keli greitesni sveiku protu dar nepaaiškinti trumpalaikiai būdai susigrąžinti mitologinę sąmonę. Vieną jų išmėgino vokiečių tauta, kuriai nuo 1933 m. staiga ėmė temti protas, sugrąžinęs ją į pirmykščius laikus. Kitą variantą šiandien matome Rusijoje, kurioje buvo pažeistas ir taip trapus balansas tarp pagonybės ir modernybės ir visuomenė per 20 metų sparčiai nusirito nuo keleto iki keliolikos šimtų metų atgal į praeitį. Mitologinis pasaulio aiškinimas ten vėl išstūmė loginį suvokimą. Abiem atvejais grįžimas į mitologinės sąmonės lygį virto baisiais humanitariniais kataklizmais. Ko gero, dėsningai, nes tokia yra moderniosios pagonybės esmė.

Kaip matome, atgaivinti mitologinį mąstymą ir jo pagimdytą pagonybę nėra labai sunku. Tereikia labai užsino-rėti tiek savo protu, tiek ir elgesiu sugrįžti į pirmykščius laikus, pakeliui neužmirštant atsisakyti visko, ką sukūrė brandesnių epochų žmogaus protas ir dvasia. Naujoji pagonybė su laužais piliakalnio viršūnėje primena vaikų darželį, bet pavojaus nekelia, nes ji nieko bendro neturi nei su mitologiniu mąstymu, nei su tikrąja pagonybe. Vis dėlto net ir sukant ratelius apie laužą patartina savo maldomis nuolat priminti Perkūnui, kad verčiau jis mirtų nei leistų sugrįžti tikriems pagoniškiems laikams.

EKSLIBRIS KAIP KOLIBRIS

Pirmieji ekslibriai (dar rašoma „ekslibrisas“, „ex libris“) buvo skirti žymėti puošnioms, brangioms didelio formato knygoms. Ilgainiui mažėjant formatui, pradėjus leisti mažas ir miniatiūrines knygeles, buvo kuriami ir joms skirti miniatiūriniai ekslibrisai.

Šiuos knygos ženklus pagal savo formatą galima pavadinti kolibriais, kuriems priklauso daugelis mažiausių pasaulyje paukščių rūšių. Jie, kaip ir miniatiūriniai ekslibrisai, yra labai smulkūs ir nedideli.

Dailininkai kuria miniatiūrinius ir superminiatiūrinius knygos ženklus. Atsižvelgiant į miniatiūrinių knygų formatą bei susiklosčiusias kūrimo tradicijas, miniatiūrinis ekslibrisas negali būti didesnis kaip 25x25 mm arba ilgiausia jo kraštinė neturėtų viršyti 25 mm. Tokio dydžio ekslibrisai gerai matomi paprasta akimi ir geriausiai tinka klijuoti į miniatiūrines knygeles. Superminiatiūriniai

ekslibrisams galima priskirti knygos ženklus, kurie yra ne didesni kaip 5x5 mm arba ilgiausia jų kraštinė nesiekia 5 mm. Šie ekslibrisai žymim EX MINI, EX MINI LIBRIS, EXL MINI ir pan.

Europoje miniatiūriniai ekslibrisai labiausiai paplitę XVI–XIX a. XX a. jų sukurta Čekijoje, Italijoje, Japonijoje, Lenkijoje, Prancūzijoje, Rusijoje, Olandijoje, Vengrijoje, Vokietijoje ir kitose šalyse. Lietuvoje pradėti kurti XVII a.

Miniatiūrinių ekslibrisų yra sukūrę žinomi lietuviai kūrėjai P. Arlauskas, L. Brazauskaitė, A. Čepauskas, V. Jakštas, V. Janulis, S. Katauskas, V. Kisarauskas, K. Kupriūnas, H. Meškauskaitė, J. Nekrašius, O. Šimaitytė-Račkauskienė, V. Šliuželis, M. Vaicekauskaitė ir kiti.

Buvęs šiaurietis dailininkas Paulius Arlauskas 1999 m. gegužės pradžioje sukūrė dviejų miniatiūrinių ir trijų superminiatiūrinių ekslibrisų seriją: 10,5x10,5 mm, 9x9 mm, 6,5x4,2 mm, 5,2x5 mm ir 5,2x4,8 mm dydžio. Dailininkas šiuos knygos ženklus sukūrė oforto technika, nesinaudodamas jokiais didinimo priemonėmis.

1999 m. gegužės 11 d. agentūra „Factum“ prie Lietuvos kultūros fondo įregistravo dailininko P. Arlausko sukurtą mažiausią knygos ženklą Lietuvoje. Tai superminiatiūrinis 5,2 mm aukščio ir 4,8 mm pločio ekslibrisas, kuriame matomas užrašas „JON ex libris“.

Miniatiūrinių ir superminiatiūrinių ekslibrisų nėra sukurta daug. Kiekvienas iš jų – didelio meistriškumo ir nepaprasto kruopštumo dailininko kūrinys, liudijantis nuosavybės teises ir savininko kultūrinius bei bibliofilinius interesus.

Miniatiūrinių ekslibrisų parodos iš šių eilučių autoriaus kolekcijos buvo surengtos Šiauliuose, Birštone, Klaipėdoje (2022 m.), rudenį planuojamos parodos Pakruojyje, Radviliškyje ir kituose miestuose.

Šiomet 50 egzempliorių tiražu išleista šių eilučių autoriaus miniatiūrinė, armonikėlės tipo knygelė-katalogėlis „Lietuviška miniatiūrinė knyga ir ekslibrisas“, kurią išspausdino S. Jokužio leidykla spaustuvė Klaipėdoje.

Jonas Nekrašius

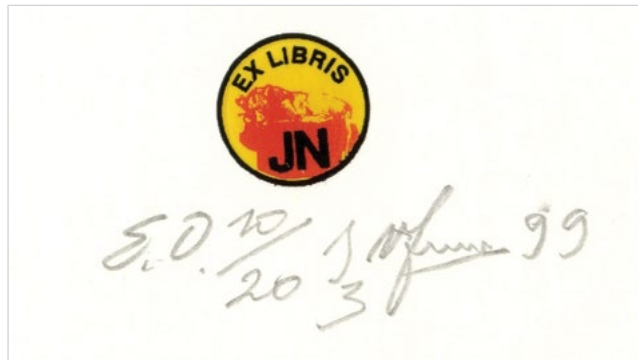

Autoriaus nuotraukos.

► Dailininko P. Arlausko mažiausias Lietuvos knygos ženklas „JON ex libris“. 1999 m.

► Dailininko Vaidoto Janulio. Ex libris J. N. 2004 m.

► Dailininko Vaidoto Janulio. Ex libris JN. 1999 m.

ŠV. KAZIMIERO ORDINO LELIJOS GARBĖS ŽENKLAS ĮTEIKTAS VILHELMUI ČEPINSKIUI

Iškiliais darbais Lietuvoje garsėjantis pasaulietinis Šv. Kazimiero ordinas pranešė, kad 2022 m. Lietuvos globėjo, karaliaičio Šv. Kazimiero ordino Lelijos garbės ženklas skirtas Vilhelmui Čepinskiui, Šiaulių kamerinio orkestro „Camerata Solaris“ meno vadovui.

Šis garbingas apdovanojimas V. Čepinskiui įteiktas už gyvenimą, įdėtą į muziką, kuri, kaip žmogiškasis smegenų maistas, sutaurina klausytoją ir pasklinda gerumu po pasaulį, už Šiaulių šviesinimą gauta Dievo dovana, neįkainojamas pastangas tobulėti muzikoje ir tobulinti kitus.

Garbingas apdovanojimas V. Čepinskiui įteiktas Šiaulių Šv. apaštalų Petro ir Pauliaus katedroje iškilmingo renginio, skirto Karaliaus Mindaugo karūnavimo, Valstybės ir Tautiškos giesmės dienai paminėti, metu. Garbingą apdovanojimą įteikė Šv. Kazimiero ordino Didysis Magistras grafas Henrikas Armoška-Eismontas.

Lietuvos globėjo, karaliaičio Šv. Kazimiero ordinas, siekdamas atkurti Lietuvoje šviesuomenę, be kurios jokia tauta negali gyvuoti ir kuri pirmiausia per visas okupacijas ir genocidus buvo labiausiai naikinama, įkūrė Šv. Kazimiero ordino Lelijos garbės ženklą nominaciją. Šis

ženklas būna įteikiamas metų šviesuoliui, kurį iš pateiktų kandidatų išrenka sudaryta plataus spektro komisija.

Lelijos garbės ženklo laureatais Šiauliuose jau yra tapę šie šviesuoliai:

- 2014 m. kultūros šviesuoliu tapo net 12 kartų geriausiu pasaulyje pripažintas berniukų ir jaunuolių choro „Dagilėlis“ vadovas Remigijus Adomaitis;

- 2015 m. verslo šviesuoliu pripažintas buvęs ilgametis UAB „Rūta“ fabriko generalinis direktorius, kultūros mecenatas Algirdas Gluodas;

- 2016 m. mokslo šviesuoliu tapo kalbininkas habil. dr. prof. Kazimieras Župerka;

- 2017 m. tikėjimo sklaidos šviesuolis – J. E. Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis;

- 2018 m. Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio proga – istorijos šviesuolis, Lietuvos muziejų tarybos prezidentas, „Aušros“ muziejaus direktorius Raimundas Balza;

- Pagal paliktus šv. Kazimiero žodžius, jog „po Dievo labiausiai reikia gerbti tie-

są ir teisingumą“, 2019 m. apdovanojimas skirtas teisingumo šviesuoliui. Juo pripažintas buvęs Teisėjų garbės teismo narys, Šiaulių apygardos teismo teisėjas, daugelio knygų apie Lietuvos teismų istoriją autorius, trijų muziejų Šiauliuose įkūrėjas Alfredas Vilbikas;

- 2020 m. apdovanojimą gavo baletmeisterė, judesio raiškos bei grakščios laikysenos puoselėtoja, Šiaulių miesto garbės pilietė, „Aukso paukštės“ laureatė Aldona Masėnienė;

- 2021 m. šviesuole pripažinta rašytoja, lietuvių tremties istorijos tyrinėtoja, kultūros reiškinių Šiauliuose puoselėtoja ir skleidėja, žurnalistė Živilė Kavaliauskaitė.

Taip pat Liepos 6-osios iškilmėse Šiaulių Šv. apaštalų Petro ir Pauliaus katedroje miesto jaunajam šviesuoliui, kanklininkui Modestui Ulberkiui buvo įteikta Šv. Kazimiero ordino Šiaulių komtūrijos 2022 m. apdovanojimas – „Angelo globėjo“ ženklo autorinė skulptūrėlė.

Kanklininkas Modestas Ulberkis – respublikinio tautinių instrumentų atlikėjų konkurso „Tirlytis“ didžiojo prizo laureatas, keletu tarptautinių konkursų I laipsnio diplomų bei Šiaulių miesto savivaldybės 2022 m. jaunojo menininko stipendijos laimėtojas. Jo mokytoja – Šiaulių S. Sondeckio menų gimnazijos direktorė doc. Regina Marozienė.

Organizatorių nuotr.

Į ŠIŲ DIENŲ ŠIAULIUS PERKELTŲ DEVINTOJO DEŠIMTMEČIO DRAIVĄ IR TĖVYNĖS JAUSMĄ

Šiauliuose nuskambėjo jaunimo muzikos festivalis „Šiauliai gyvai 2022“, kuris pakvietė į septynis susitikimus. Kalbamės su projekto komandos nariu – muzikantu, kompozitoriumi, grupės BIX būgnininku Gintautu Gascevičiumi.

Gintauto Gascevičiaus asmeninio archyvo nuotr.

► Gintautas Gascevičius: „Dabar, šiuo metu, kas skaitote šį interviu, iškiškite galvą per langą, paklausykite aplinkos fono. Jis nėra labai harmoningas, bet, manau, vėliau bus geriau.“

– **Kuriate, rengiate koncertus, performansus, dalyvaujate projektuose ir puoselėjate Šiaulių, kaip muzikos miesto, vardą. Kas jus įkvepia, neleidžia sustoti?**

– Ši energija ne dėl mitybos, ne dėl fizinio būvio. Prieš kurį laiką supratau, kad normaliai jautiesi tada, kai esi kupinas jėgų. Vienais atvejais – kai darai darbus, kurie yra šiek tiek nepasiekiami, šiek tiek sudėtingi. Kitais – kai esi įsimylėjęs arba padarai atradimus, susijusius su vidine būsena. Kai tokie momentai įvyksta, gyvenimiškas pilnas gyvenimas. Tokių momentų trukmė nėra ilga: jie valandiniai, minutiniai. Ir dėl jų vėl ta gyventi.

– **Mes atrandame ar susikuriame tokių momentų?**

– Tai yra būsena. Pats idealiausias variantas – nepriklausyti nuo išorinių dirgiklių, bet tai nėra lengviausias būdas, norint gyventi iš didžiosios G raidės. Kur kas paprasčiau susikurti išorinių priežasčių, iššaukiančių tas būsenas. Kodėl toks aktyvumas yra kūrybiniuose reikaluose? Susi- galvoji, susikuri situaciją, kuriose gali nubraukti šalin dulkes, kerpes, pelėsius ir iš naujo veikti.

– **Muzikuoti pradėjote devintajame dešimtmetyje. Ką anuomet reiškė būti jaunu muzikantu Šiauliuose?**

– Yra du variantai: arba imituoji muzikavimą, arba neimituoji. Sudėtingiausia tiek anuo metu, tiek dabar būti tuo imituojančiu muzikantu. Atsiranda vidinių reikalų: plaukas ilgesnis ar trumpesnis, sportbačiai vienokie ar kitokie, *maikė* su užrašu ar be... Gali prikibti to meto *meinstrymo* atstovai ir sumušti, kad ne taip atrodai. Tai tokie imitaciniai reikalai. Jeigu įsigilini į amato įvaldymą, skiri daug laiko, susikuri aplink save kitokią realybę ir ji tave apsaugo nuo išorinių nesąmonių, kur materija visai kitokia formuojasi. Jei žaidi imitacinius dalykus, esi pažeidžiamas. Tuomet nedalyvau- damas *meinstrymini*uose žaidimuose galėjai gauti į dūdą.

– **Koks buvo jūsų susikurtas pasaulis?**

– Jis labai fiziologinis: dirbi su instrumentu, giliniesi į meistriškumo įvaldymą, kitaip jauti muzikinį audinį ir pojūčius perkeli į išorę. Ano laikmečio keistumų akivaizdžiai buvo: daugiau agresijos, banditų aktyvumo ir jų romantizavimo. Vaikštinėjį mieste, o šalia įsitaisę mafiozai demonstratyviai išeidavo ir rodydavo, kad jie – miesto valdovai. Jeigu eidavo hipopi *bičiukai*, sulaukdavo jų priekaištinių žvilgsnių. Tokie buvo reikalai. Jeigu būdavo treninginių didesnė krūva, jie kabinėdavosi prie kitaip atrodančiųjų ar kitokią muziką grojančiųjų. Dabar tos tolerancijos daugiau, bet iš esmės labai didelio skirtumo nėra.

– **O minėti mafiozai eidavo į jūsų koncertus?**

– Kai BIX jau tapo tokia jėga, pripažinta Lietuvoje ir užsienyje, visai kitaip priimami buvome. BIX'ai labai greitai iškilo, tapo populiarūs. Tuo laiku dar žmonės skaitydavo laikraščius ir praktiškai kiekvieną dieną būdavo kokia nors žinutė apie BIX. Kaip tie mafiozai nenorėtų prisigerinti?

– **Intensyviai koncertuodavote?**

– Koncertuodavome intensyviai, bet dar intensyviau repetuodavome. Buvo toks būdas gyventi: ateini į studiją ir ten gyvenai: šnekiesi, repetuoji, ten natūraliai gimsta, susiformuoja dalykai. Vėliau, išlėkus iš Šiaulių rūšių koncertuoti į kitas šalis, pagausi, kad tai, ką sukūrei, būdamas ten, yra to meto *trendas* pasaulyje. Su tokiais gyvu nervu.

– **Kaip atrodė muzikinis Šiaulių gyvenimas devintajame dešimtmetyje?**

– Muzikuojančių grupių, grupelių, bardų mieste visą laiką buvo. Šiuo metu gal jų mažiau. Buvo tokie trys lygmenys: po grindis, restoranų muzikantai ir gamyklos (visos gamyklos ir kontoros turėjo savo grupes). Tiek restoraninis, tiek gamyklinis variantas buvo niekur nevedantis, skirtas tam, kad aptarnautų žmonių kultūros po-

reikius. Vienintelis lygmuo, kuris galėjo prasiveržti į platesnį pasaulį, buvo po grindis. Jo visą laiką buvo. Šiuo metu – šiek tiek mažiau, bet dar prieš kurį laiką anderg-raundinis bičas nelabai skyrėsi nuo to, koks buvo prieš 30 metų.

– **Kokių grupių, be BIX, muzika tuo metu skambėjo Šiauliuose?**

– Buvo tokia grupė „Lygiai lyja“. Atrodo, universitete repetuodavo, jie buvo susiję su Dailės fakultetu. Dabar šis pavadinimas tikriausiai nieko nesako. Jie suklestėjo ir išvykdavo į tarptautinius festivalius. Labai kietai varė. Tuo metu dar „Gin'Gasai“ buvo, lyg ir dabar yra. Dar buvo „Žuvys“. Jie festivalį tokį turėdavo, kaip dabar maždaug „Šiaulių naktys“. „Žuvų“ festivalis kelerius metus tęsėsi, buvo stiprus.

– **Kokios vietos mieste mena ano laiką koncertus?**

– Kultūros centras. Statybos tresto salė, amfiteatras, kavinė „Aušrinė“ šalia autobusų stoties. Nebuvo daug tokių vietų...

– **Šiandien žmonės laisvi, o atotrūkis tarp jūsų minėtų „meinstrymo“ ir anderg-raundo kultūrų atrodo dingęs, riba susiniveljavusi...**

– Bet ta laisvė tokia vienodesnė. Su BIX'ais kartais išvažiuodavome į kitas šalis. Taip, ten viskas buvo gražiau ir žmonės šypsojosi labiau. Mūsų aplinkoje buvo mažiau tų šypsenų ir spalvingų drabužių, bet čia ir visas skirtumas. Man atrodo, kad tuo metu, kai Lietuvą jau išsilaisvino, vidinės laisvės kaip tik mūsų krašte buvo daugiau. Tai buvo sprogimas. Jo metu vyksta energijos išlydžiai, kitaip jauti viską, kitaip matai. Kai iš tos sprogimo vietos atsидuri krašte, kuriame jau nusistovėjusios tradicijos, matai, kad ten daugiau susikaustymo.

– **Prisiminkime pirmuosius masinius koncertus. Kokie buvo jūsų, jauno muzikanto, įspūdžiai?**

– BIX'ai sužibėjo tuo metu, kai Lietuvoje vyko atgimimas. Ir tie didieji koncertai buvo Roko maršo – ten emociniai fejerverkai vyko ištisai. Būni ir šurpsti visu kūnu. Iš tikrųjų buvo atgimimas: kalbos, koncertai, mitingai. Mitingai ne iš piršto laužti, bet tikri: kai klausaisi, ką žmogus kalba, ir tau ašara čiaukšt, ir šurpą visu kūnu jau- ti. Minios žmonių susirinkdavo. Tai buvo grandioziniai reikalai. Šurpsti ne vien dėl to, kad aplink matai vien žmones, bet ir dėl to, koks viso to turinys. Dabar net sunku įsivaizduoti, kad būtų taip svarbu, taip aštru, kad gyventum tuo. Didžiavausi, kad esi lietuvis.

– **Ką į šias dienas perkeltumėte iš devintojo dešimtmečio Šiaulių?**

– Atgimsta šalis, tėvynė. Tokia imperija sugriuvo ir lietuviai prie to prisidėjo. Ir tu esi lietuvis. Tas tėvynės jausmas buvo labai stiprus ir tikras. Tai norėčiau perkelti. Perkelti *draivą*: su visai kita dvasia, ugnimi griebdavomės kūrybinių dalykų. Nebuvo tokio skaičiavimo, jog dabar reikia pinigų gauti, kad tą padarytum, kaip padaryti grandiozinį koncertą, kad užsikaltum pinigų. Pirmoje eilėje buvo idėjiniai dalykai. Dabar pirmoje eilėje samata: galima gauti tiek iš bilietais, susigražinti tiek, ir žiūri, kad tai nerealizuojama, nes nėra pinigų. Anuo metu visi buvo užsidegę... Tos ugnies aš taip norėčiau. Jos turėdamas, gali daryti didelius dalykus.

– **Festivalyje pristatėte performansą „Dao de Jing“. Minėjote, kad jo metu**

muzika yra nekontroliuojama intelekto, leidžiate srautui tekėti per jus. Ar lengva atsiriboti nuo intelekto, būti sraute?

– Kalbame apie vidinius techninius dalykus. Struktūruota medžiaga nebūtinai neleidžia vykti srautui. Tai yra tik struktūra begalybėje, didžiuliam nežinomybės plote. Struktūra ir laisvas plaukimas tarpusavyje nėra priešingi. Ar sunku būti sraute? Ne. Alisa Stebuklų šalyje nubėgo paskui baltą triušį į urvą – tai atskleidžiaėjimo į srautą techniką: griebiesi detalės, užgriebi pelytės uodegėlę ir paskui ją nuseki. Jeigu performanse yra struktūra, tai reiškia, laikas nuo laiko nuplauki, bet viena akimi atsižvelgi į bendrą plotą, į struktūrą. Tuomet vėl leidi kažkokiai detalei tave nunešti. Kai esi nešamas, esi sraute. Būti pilname jausme tiek vienoje detalėje, tiek gausybėje – ištisume – yra fainas dalykas.

– **Grojaite įvairiausiais daiktais, ne tik tradiciniais muzikos instrumentais.**

– Instrumentai, kuriuos galime nupirkti parduotuvėje, ne visados tokie buvo, ne visados turėjo tokią formą. Pavyzdžiui, smuikas: yra styga ir per ją brūžinamas strykas. Kai brūžini, išeina garsas: jei ant grifo sutrumpini tą stygą – aukštesnis, paslinkus toliau – žemesnis. Tokie principai, kurie realizavosi instrumentuose. Man buvo labai įdomus paties principo atradimas dar nesusiformavusiame instrumente. Ar gali būti instrumentu mechaninė 78-ųjų metų gamybos sulčių spaudimo mašinėlė? Aš sakau, kad taip. Jeigu pakreipi ypatingu kampu tą daikčiuką ir surandi raktą į jo širdį, pabaksnodamas, paspausdamas, pasukdamas, išgauni garsą. Gerokai padirbėjus, jis galbūt galėtų pavirsti instrumentu, kuriuo būtų įmanoma labai kietai pagroti. Galbūt dar vėliau jis pavirstų instrumentu muzikos instrumentų parduotuvėje. Tas garso gimimo atradimas yra labai žavus reikalas. Kai atrandi, tuo momentu esi instrumento suvaldymo pradininkas. Ir esi laisvas, nes neturi patirties, kaip su tuo daiktu groti. Būna labai gera būsena: sukuri principus, kaip pagroti kažkokią melodiją, kurios nepagrosi su jokia kitu instrumentu pasaulyje.

– **Kokį garso takelį sukurtumėte Šiauliams?**

– Galva visą laiką pilna rūpesčių ir negirdi, kas aplink darosi. Visas dėmesys koncentruojamas į kitus reikalus. Šiandien, išėjus iš namų, man pavyko nulįsti į girdėjimą. Supratau, kad miestas yra labai triukšmingas: visokie varikliai, parduotuvių užėsiai, baubimai iš aerodromo, – Šiauliuose garsinis fonas įdomus, bet tikrai nėra labai geras. Muzika jau yra! Ta muzika – iš Šiaulių aplinkos. Ir ji labai stipri. Dabar, šiuo metu, kas skaitote šį interviu, iškiškite galvą per langą, paklausykite aplinkos fono. Jis nėra labai harmoningas, bet, manau, vėliau bus geriau.

– **Ką atimtumėte ar pridėtumėte, kad būtų geriau?**

– Būsiu labai banalus, net pačiam gėda. Esame gyvi padarai, ateiname į pasaulį tokios formos, didelio pasirinkimo nėra – koki gavaui tą savo kūną, tokį gavaui. Tam kūnui palanku būti pas mamą gamtą: nueiti prie jūros, kur ošia, ar į mišką, kur paukščiai čiuks. Ten labai harmoninga viskas, labai natūralu.

Projektą „Šiauliai gyvai 2022“ remia Lietuvos kultūros taryba ir Šiaulių miesto savivaldybė.

„JAUČIAU VISKĄ, KĄ TAPIAU“

Ema Peleckytė – būsima Juliaus Janonio gimnazijos devintos klasės moksleivė. Mergina ką tik baigė Gegužių progimnaziją – jai skyrė savo antrąją autorinę parodą, kurią pavadino „Jaučiu“. Apie tai, ką jaučia, ir pomėgį piešti pasakoja pati jaunoji menininkė.

– **Parodą pavadinai „Jaučiu“. Kodėl?**

– Norėjau parodyti, kaip jaučiausi per mokslo metus, kaip tvarkiausi su įvairiomis patirtimis, pirmuoju asmeniu: aš jaučiau viską, ką tapiau. Norėjau atskleisti nestandartinius, mažiau matomus, privatesnius jausmus, tokius kaip pyktis, liūdesys, netgi alkis.

– **Iš tavo išvardytų jausmų atrodo, kad tie mokslo metai buvo gana neigiami. Ar iš tikrųjų taip?**

– Iš dalies. Pasiėmiau per daug darbo, nelabai mokėjau tvarkyti savo laiko, pradėjau stresuoti. Per mokslo metus išmokau su tuo susitvarkyti.

– **Ką savo darbais nori perteikti žiūrovams?**

– Labiausiai norėčiau perduoti mažiau matomus jausmus ir patirtis, kad kiti žmonės daugiau sužinotų ir suprastų, jog juos išgyventi yra visiškai normalu ir netgi gerai.

– **Kodėl parodoje buvo būtent 13 darbų?**

– Paroda buvo skirta mano mokyklai, Gegužių progimnazijai. Tai yra buvusi XIII-oji vidurinė mokykla – pamaniau, kad būtų visai simboliška.

– **Kaip atrenki tuos darbus, kuriuos norėtum eksponuoti?**

– Tuos darbus dažniausiai piešiu turėdama tikslą eksponuoti. Namie esantys darbai yra skirti parodyti draugams ar pasilikti sau. Darbai parodoje ir buvo nupiešti su tokiu tikslu.

– **Kaip kilo idėja prie tapybos darbų pridėti ir QR kodus, kurie nuvestų pasiklausyti tam tikros dainos?**

– Visuomet piešiu su muzikos pagalba. Pamaniau, kad būtų visai įdomu parodyti kitiems, kas mane įkvėpė nutapyti tokį vaizdą. Besiklausant kokio nors kūrinio man kyla idėja ir pradėdau piešti.

– **Kokia buvo pirmoji tavo paroda?**

– Pirmoji mano paroda buvo kompiuterinė. Ji – apie sapnus. Mano sapnai visada būna įdomūs ir ryškūs, tai nusprendžiau juos pavaizduoti ir visiems parodyti, koks keistas mano pasaulis.

– **Ar yra daugiau technikų, be tapybos ir kompiuterinės grafikos, kurios tau įdomios?**

– Mėgstu grafiką. Anksčiau daug dirbau aliejinėmis pastelėmis, buvo akvarelės etapas, taip pat guašo, o dabar – akrilo.

– **Ar piešti mokeisi tik mokykloje?**

– Savarankiškai išmokau, žiūrėdama vaizdo įrašus „YouTube“ platformoje. Mokykloje mane išstūmė iš mano komforto zonos. Anksčiau piešdavau tik labai panašius ar net vienodus veikėjus, daugiausia elfus, fantastines būtybes. Dailės mokytojos paskatino pabandyti ir ką nors kita, sukurti kažką nauja.

– **Kaip apskritai susidomėjai piešimu? Kuo tai tave patraukė?**

– Manau, kad pradėjau piešti dar būdama darželyje, gavusi kokią pieštuką ar kreidėlę. Tai visada buvo mano gyvenimo dalis, kasdienybė. Man tai yra terapija: jeigu jaučiu, kad negaliu išsakyti savo jausmų, aš tiesiog išlieju viską ant popieriaus ar kompiuteryje ir palieku kokiame nors aplankale, kad tas jausmas sėdėtų pats vienas.

– **Kiek laiko skiri piešimui?**

– Kasdien nupiešiu bent po vieną eskizą, o jeigu turiu laiko, tai tam skiriu po kelias valandas. Man labai patinka pačiai dekoruoti savo kambarį. Kaip tik naują piešinį ant drobės tapau – labai daug laiko užima. Dabar stengiuosi tapyti surrealistinius piešinius, tai tas mažas detales pagauti tikrai ilgai užtrunka. Realizme yra per daug taisyklių, siurrealizmas duoda daugiau laisvės.

– **Ar lieka laiko kitiems pomėgiams?**

– Daug kitų hobijų neturiu. Man patinka nuvažiuoti kažkur pasimaudyti. Plaukimas buvo gana didelė dalis mano laisvalaikio, taip pat lankiau žirgyną, bet atsirado daug darbo, nebepėjau. Dailė ir tapyba užima labai daug laiko: negali tiesiog per penkias minutes sujaukti kažką ant didelės drobės ir palikti.

– **Kokie šiuo metu yra tavo prioritetai?**

– Pirmoje vietoje – rūpestis savo sveikata. Taip pat noriu kitus žmones įkvėpti, kad kartais nestandartiniai dalykai gali būti visiškai standartiniai: tai, kad to nepamatysi žiniasklaidoje, nereikia, kad negali taip gyventi.

► Emai Peleckytei kilo idėja prie tapybos darbų pridėti ir QR kodus, kurie nuvestų pasiklausyti tam tikros dainos. Mergina visada piešia skambant muzikai ir pamanė, kad būtų visai įdomu parodyti kitiems, kas ją įkvėpė nutapyti tokius vaizdus.

– **Ką tik baigei progimnaziją. Ką ši vieno etapo pabaiga reiškia tau, kaip jaunai menininkei?**

– Baigiau labai gerą mokyklą, atsiveikinau su gerais savo draugais. Tikiuosi, kad viską, ko išmokau, ką patyriau, pratęsiu toliau savo kūrybiniame gyvenime, kuo daugiau eksponuosiu, kuo daugiau kursiu. Šis didelis žingsnis į priekį man suteiks daugiau pasitikėjimo savimi ir tikiuosi gauti dar daugiau patirties. Tikrai visada prisiminsiu savo dailės mokytojus, gautas pamokas. Tai yra ir bus mano gyvenimo dalis.

– **Ar planuoji savo ateitį sieti su tapyba?**

– Taip. Manau, kad tikrai mokysiuosi to. Jei nebūsiu galerijos tapytoja, eksponuotoja, norėčiau būti dailės psichologe-terapeute. Man visada įdomu žinoti, ką kiti žmonės galvoja, išivaizduoja, kaip jie jaučiasi. Būdama toje srityje galėčiau sujungti ir pomėgį piešti, ir tą norą suprasti kitus.

Elena Monkutė

etaplius

„Kvadratas. Meno teritorija“
Nemokamas savaitraščio „Etaplius“ priedas
Leidžiamas nuo 2022 m. sausio 28 d.
Tilžės g. 74, LT-78140, Šiauliai.
Įm. k. 300618252.
PVM kodas LT100002852714.

Leidžia VšĮ „Šiauliai plius“ kartą per mėnesį –
paskutinį kiekvieno mėnesio penktadienį.
9 000 egz.

Leidinyje platinamas kartu su
savaitraščiu „Etaplius“.
Leidinį galima rasti partnerių įstaigose.

www.etaplius.lt
Redakcija: redakcija@etaplius.lt
Reklama: reklama@etaplius.lt
Tel. 8 700 12 161.
Direktorė Giedrė Brazlauskaitė.

Vyr. redaktorė Oksana Laurutyte.
Dizainerė Emilija Sasnauskaitė.
Kalbos redaktorė Elena Monkutė.

Rėmėjai:

Partneriai:

ŠIAULIŲ
SKYRIUS

FOTOGRAFIJOS
MUZIEJUS

ŠIAULIŲ
KULTŪROS
CENTRAS

VALSTYBINIS
ŠIAULIŲ
DRAMOS
TEATRAS

polifonija
choras

ŠIAULIŲ MENŲ
MOKIKLA

ŠIAULIŲ APGIEVIMO
VIEŠOJOJE
BIBLIOTEKOS

Dėlai

ŠIAULIŲ DAILĖS
GALERIJA, ŠIAULIAI
ART GALLERY

Kviestiniai autoriai:

Lietuvos dailės teoretikas,
kritikas Virginijus Kinčinitis;
humanitarinių mokslų daktaras
docentas Vigmantas Butkus;
vizualiųjų menų asociacijos „Anima Mundi
Academy“ filosofas Jurgis Dieliautas.

„Kultūra yra plonytis sluoksnelis,
kurį gali ir lietus nuplauti.“

Erichas Marija Remarkas

Kad lietus nenuplautų, tapkite
KVADRATO sergėtoju!

Jūsų parama bus skirta kultūros leidiniui
„Kvadratas. Meno teritorija“ stiprinti.
Paramos sąskaita: LT567300010098028897,
AB „Swedbank“.

Kaip paskirti nurodykite: „Parama Kvadratu“.